

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 37/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti Ing. P. Ch., P., zastúpeného advokátom JUDr. M. P., P., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 148/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 4 C 46/2002) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. Ch. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 148/2008 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Piešťany prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 148/2008 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. P. Ch. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Ing. P. Ch. v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov) na účet jeho advokáta JUDr. M. P., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 37/2013-10 z 22. januára 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. Ch., P. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 148/2008.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 132/13 zo 4. marca 2013 vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla:

„... dňa 22. 02. 2002 bol tunajšiemu súdu doručený návrh Ing. P. Ch. o vrátenie majetkového prospechu. Nakoľko návrh neobsahoval všetky náležitosti riadneho návrhu, súd vyzval navrhovateľa na odstránenie väd podania, na zaplatenie súdneho poplatku za

návrh. Navrhovateľ pôvodne nezaplatil súdny poplatok za návrh v stanovenej lehote, preto súd konanie zastavil uznesením č. k. 4 C/46/02 z 31. 10. 2003. V lehote na podanie odvolania proti tomuto uzneseniu navrhovateľ súdny poplatok za návrh zaplatil, preto súd autoremedúrou následne predmetné uznesenie zrušil.

Navrhovateľ doplnil návrh v zmysle § 42 ods. 3 O. s. p. až podaním doručeným súdu dňa 24. 02. 2004.

Prvé pojednávanie sa konalo 22. 4. 2005, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania znalcom z odboru psychiatrie na preskúmanie duševného stavu navrhovateľa...

MUDr. Ž. predložila súdu vypracovaný znalecký posudok dňa 20. 2. 2006...

Následne bol vytýčený termín pojednávania na 22. 9. 2006, ktorý bol zrušený z dôvodu, že zákonný sudca... bol preložený na KS Trenčín...

Dňa 15. 10. 2007 sa konalo na OS Trnava ešte pojednávanie, kde bol prítomný i navrhovateľ (toto pojednávanie bolo odročené na neurčito pre účely zistenia, či H. O. súhlasí s ustanovením za opatrovníka sťažovateľovi, pozn.).

Medzi tým súd v konaní vedenom na tunajšom súde pod sp. zn. 6 Ps/8/2008 ohľadom pozbavenia alebo obmedzenia spôsobilosti na právne úkony navrhovateľa zistil, že predmetné konanie bolo zastavené uznesením č. k. 6 Ps/8/2008-267 z 20. 6. 2011...

Sudkyňa vytýčila termín pojednávania na 19. 4. 2012, kedy sa pojednávanie konalo a súd pripustil rozšírenie návrhu navrhovateľa... Pojednávanie bolo odročené na 3. 7. 2012 z dôvodu potreby vypočuť svedka M. K...

Následne navrhovateľ doložil do spisu dňa 25. 6. 2012 plnomocenstvo pre inú fyzickú osobu, aby ho v konaní zastupovala... Súd uznesením č. k. 6 C/148/2008-286 z 27. 6. 2012 nepripustil toto zastupovanie...

3. 7. 2012 súd... riadne pojednával, vypočúval volaného svedka. Následne odročil pojednávanie na 4. 10. 2012 (pre účely doplnenia dokazovania, pozn.)...

Navrhovateľ i Dipl. Ing. K. sa voči predmetnému uzneseniu odvolali... súd predložil odvolania na rozhodnutie na KS v Trnave...

Spis s rozhodnutím o odvolaní nebol vrátený do 27. 9. 2012, preto súd zrušil termín pojednávania z dôvodu, že sa doposiaľ nevrátil spis z KS v Trnave.

Rozhodnutie o odvolaní bolo súdu z KS doručené dňa 9. 11. 2012...

Na pojednávaní dňa 22. 1. 2013 súd vo veci pojednával, účastníkom uviedol, ako sa mu javí právne vec v zmysle § 118 O. s. p. a dal účastníkom priestor zaujať k tomu stanovisko.

Ďalšie pojednávanie súd vytýčil na 26. 2. 2013, kedy vyhlásil dokazovanie za skončené a odročil pojednávame na 19. 3. 2013 za účelom vyhlásenia rozsudku...“

Podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež uviedla:

„Čo sa týka skutkovej a právnej zložitosti sporu ide o spor o vydanie majetkového prospechu, resp. o zaplatenie sumy z titulu bezdôvodného obohatenia, pričom navrhovateľ postupne rozširoval predmet sporu... Postup navrhovateľa je do značnej miery účelový v súvislosti s využívaním okolností týkajúcich sa jeho duševného stavu.

K rýchlosti konania neprispela ani skutočnosť, že vec bola opakovane pridelovaná iným sudcom, čo však bolo spôsobené ich odchodom z daného súdu, alebo z dôvodu zmeny obsadenia súdu alebo z dôvodu zániku, či znovuoobnovenia Okresného súdu Piešťany, čo príslušný konajúci sudca nemôže ovplyvniť...

Záverom uvádzam, že netrvám na ústnom pojednávaní...“

Dňa 21. marca 2013 bolo ústavnému súdu doručené stanovisko sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu, v ktorom sa ohradil proti jeho tvrdeniu o účelovom správaní sťažovateľa v súvislosti so zneužívaním duševného stavu; za tento úkon právnej služby si uplatnil náhradu trov konania v sume 137,97 €. Sťažovateľ uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania danej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 6 C/148/2008 ústavný súd zistil, že procesné úkony v danej veci boli vykonané tak, ako ich opísala podpredsedníčka okresného súdu, preto ich považuje za preukázané, na doplnenie však uvádza:

- Dňa 22. februára 2013 bolo okresnému súdu doručené rozšírenie návrhu navrhovateľa. Na základe tohto návrhu okresný súd na pojednávaní konanom 26. februára 2013 uznesením vylúčil „*konanie navrhovateľa proti odporkyni vo veci: 1. návrhu na vyplatenie 1/2-ice trhovej hodnoty nehnuteľnosti v N., ktorú Ing. M. predala a kúpila si novú nehnuteľnosť v P. spolu s navýšením trhovej hodnoty o 15 % od roku 2002; 2. návrhu na vyplatenie sumy 2.331,- Sk spolu s 15 % úrokom od roku 2002*“ na samostatné konanie, čo odôvodnil potrebou vykonať nové dokazovanie. Uznesenie okresného súdu č. k. 6 C 148/2008-452 z 26. februára 2013 nadobudlo právoplatnosť 19. marca 2013.

- Na pojednávaní konanom 19. marca 2013 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým návrh sťažovateľa (doručený okresnému súdu 22. februára 2002, doplnený podaniami doručenými okresnému súdu 24. februára 2004 a 17. septembra 2012, pozn.) zamietol a zaviazal ho zaplatiť odporkyni náhradu trov konania. Rozsudok č. k. 6 C/148/2008-454 z 19. marca 2013 bol doručený účastníkom konania hneď po pojednávaní. Dňa 3. apríla 2013 podal sťažovateľ proti uvedenému rozsudku odvolanie. Vec dosiaľ nebola predložená odvolaciemu súdu na rozhodnutie z dôvodu, že spis bol 21. marca 2013 predložený ústavnému súdu.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 148/2008.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

V obsahu označených práv zaručených ústavou a dohovorom nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 20/02, III. ÚS 344/2011).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (napr. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje postupovať v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ako aj z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, III. ÚS 75/07, III. ÚS 118/07) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom posudzovaného konania je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa, ktorým sa od bývalej manželky (po vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov dohodou z 9. augusta 1995, pozn.) domáhal vrátenia majetkového prospechu z titulu bezdôvodného obohatenia. Ústavný súd konštatuje, že takýto typ konania tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a v zásade nevykazuje znaky skutkovej alebo právnej zložitosti.

2. Pri hodnotení správania sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd zistil, že tento už vo svojom návrhu z 21. februára 2002 uviedol adresu, na ktorej mu nebolo možné doručiť poštovú zásielku – výzvu na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh, pretože sa odsťahoval. Okresný súd následne zisťoval jeho pobyt prostredníctvom Registra obyvateľov Slovenskej republiky, Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže a Sociálnej poisťovne, čo prispelo k predĺženiu posudzovaného konania. Svoju poplatkovú povinnosť si sťažovateľ splnil až po doručení mu (10. novembra 2003) rozhodnutia okresného súdu č. k. 4 C/46/02-41 z 31. októbra 2003 o zastavení konania. Tieto skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o priznaní finančného zadost'učinenia.

V ďalšom priebehu konania bol sťažovateľ aktívny, využil svoje procesné práva a viackrát dopĺňal petit návrhu, podával návrhy na doplnenie dokazovania, podal opravný prostriedok proti procesnému rozhodnutiu okresného súdu. Sťažovateľ sa osobne zúčastnil všetkých pojednávaní vykonaných okresným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na to, že za priet'ahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv

účastníkov konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (napr. III. ÚS 242/03).

3. Pokiaľ ide o tretie kritérium podstatné pre skúmanie existencie zbytočných prietáhov v konaní, ktorým je samotný procesný postup okresného súdu, ústavný súd poukazuje predovšetkým na to, že trvanie napadnutého konania (viac ako 11 rokov) je už samo osebe celkom jednoznačne neprimerané a nezlučiteľné s ústavnými a medzinárodnými zárukami základných práv a slobôd.

Konanie, ktoré trvá tak neobyčajne dlho, ako to bolo v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia ako celku považovať za nezlučiteľné s čl. 48 ods. 2 ústavy bez toho, aby ústavný súd osobitne vyhodnocoval, prípadne osobitne uvádzal jednotlivé obdobia nečinnosti (obdobne napr. II. ÚS 3/09, IV. ÚS 280/2011, III. ÚS 473/2011). Podobne hodnotí stav konania i Európsky súd pre ľudské práva, pokiaľ ide o záruky základného práva na urýchlené prerokovanie veci podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ako z prehľadu procesných úkonov uvedených v I. časti tohto nálezu vyplýva, okresný súd dosiaľ neodstránil právnu neistotu sťažovateľa, pretože vec nie je dosiaľ právoplatne skončená, teda stav právnej neistoty účastníkov konania okresný súd neodstránil ani po uplynutí viac ako 11 rokov od podania návrhu na začatie konania.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku posudzovaného konania, ako aj ostatné okolnosti posudzovaného prípadu dospel ústavný súd k záveru, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6 C/148/2008 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby namietajúcej porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vysloví, že porušenie týchto práv

vzniklo nečinnosťou, môže prikázať, aby ten, kto tieto práva porušil, vo veci konal [podobne § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Ústavný súd preto v súlade so svojím rozhodnutím o porušení označených práv sťažovateľa prikázal okresnému súdu konať v danej veci bez zbytočných prietáhov, a to jednak pokiaľ bude v zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu povinný v budúcnosti vykonať ďalšie úkony vo veci, prípadne aj len pri doručovaní rozhodnutia odvolacieho súdu účastníkom konania, ako aj pri rozhodovaní o časti návrhu sťažovateľa, ktorý vylúčil na samostatné konanie (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (podobne § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 26 000 €.

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie finančného zadosťučinenia, pri určení ktorého ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav posudzovaného konania ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právny zástupca sťažovateľa si v podaní doručenom ústavnému súdu 22. januára 2013 uplatnil trovy konania v sume 855,14 € (za dva úkony právnej služby – príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti plus dva režijné paušály) a v podaní

doručenom ústavnému súdu 21. marca 2013 trovy konania v sume 137,97 € (za jeden úkon právnej služby – stanovisko sťažovateľa k vyjadreniu okresného súdu).

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 269,58 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2012) v sume po 127,16 € a dva režijné paušály v sume po 7,63 €, ktoré zaviazal uhradiť okresný súd (bod 4 výroku nálezu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania za tretí úkon právnej služby, t. j. stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, pretože toto neobsahovalo žiadne nové skutočnosti podstatné pre rozhodnutie ústavného súdu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2013